

dr hab. Anna Murawska, prof. uczelni
Uniwersytet Szczeciński
Instytut Pedagogiki

RECENZJA

wskazanego osiągnięcia naukowego i aktywności naukowej

dr Katarzyny Marszałek

przygotowana w związku z postępowaniem w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika prowadzonym w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

1. Informacje ogólne o Habilitantce

Zgodnie z danymi zawartymi w przedłożonej dokumentacji Pani dr Katarzyna Marszałek swoje kwalifikacje pedagogiczne zdobywała w środowisku akademickim Bydgoszczy. Studia I, II i III stopnia kończyła w tej samej uczelni, która na przestrzeni lat zmieniała swój status – od Wyższej Szkoły Pedagogicznej (studia I stopnia), przez Akademię Bydgoską im. Kazimierza Wielkiego (studia I i II stopnia), do Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego (studia III stopnia). Kolejne prace awansowe były bezpośrednio związane z problematyką teorii i praktyki wychowania. Praca licencjacka miała tytuł: *Programy edukacyjno-wychowawcze realizowane przez Związek Harcerstwa Polskiego* (pod kierunkiem dr Haliny Guzy-Steinke, obecnie dr hab. prof. UKW Haliny Steinke), praca magisterska zaś została zatytułowana: *Przejawy kryzysu w wychowaniu we współczesnym systemie oświaty na przykładzie analizy artykułów prasowych zamieszczonych w tygodnikach „Polityka” i „Wprost”*, a została przygotowana pod kierunkiem prof. dr hab. Andrzeja Michała de Tchorzewskiego. Rozprawę doktorską pod tytułem *Zmiany harcerskiej pedagogii w Polsce w XX wieku* Habilitantka przygotowała pod kierunkiem naukowym dr hab. Marii Kuchcińskiej. Na jej podstawie w 2009 roku uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki.

Jeszcze w czasie studiów doktoranckich, w 2006 roku, rozpoczęła pracę jako asystentka w Wyższej Szkole Humanistycznej we Włocławku, gdzie też pełniła funkcję prodziekana Wydziału Pedagogiki i Nauk o Zdrowiu. Po uzyskaniu stopnia doktora została zatrudniona jako asystentka, a potem jako adiunkt i specjalistka w Kujawsko-

Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy. Od 2012 roku do chwili obecnej pracuje jako adiunkt w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. W UKW wypełniała nie tylko obowiązki nauczyciela akademickiego, lecz także przez dwa lata była specjalistką do spraw jakości kształcenia w Biurze ds. Jakości Kształcenia. W roku akademickim 2022/2023 pracowała też jako metodyczka w Politechnice Bydgoskiej im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich. Nieustannie zaangażowana jest też w działalność harcerską w ZHP. W jej ramach w okresie od roku 2019 do roku 2021 kierowała Harcerskim Instytutem Badawczym.

2. Informacja o obowiązujących przepisach prawa

Opinia o osiągnięciu naukowym i aktywności naukowej dr Katarzyny Marszałek została przygotowana z uwzględnieniem art. 219 ust. 1 USTAWY z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.).

3. Ocena spełnienia przesłanek warunkujących nadanie stopnia doktora habilitowanego, w tym ocena wkładu wskazanego osiągnięcia w rozwój dyscypliny

3.1. Posiadanie stopnia doktora

Pani dr Katarzyna Marszałek posiada stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki. Stopień został nadany uchwałą Rady Naukowej Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy z dnia 9 czerwca 2009. Podstawą nadania stopnia była rozprawa doktorska pt. *Zmiany harcerskiej pedagogii w Polsce w XX wieku*. Dysertacja została przygotowana pod kierunkiem naukowym dr hab. Marii Kuchcińskiej.

Stwierdzam, że spełniony jest wymóg ustawy we wskazanym zakresie.

3.2. Posiadanie w dorobku osiągnięcia naukowego albo artystycznego, stanowiącego znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny

We wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego z dnia 19 sierpnia 2023 Habilitantka wskazała jako osiągnięcie naukowe cykl publikacji, którym nadała tytuł: ***Pedagogie skautowych i harcerskich środowisk wychowawczych w latach 1909-2023***.

Osiągnięcie to Habilitantka określiła jako cykl 26 tematycznie powiązanych publikacji.

Na cykl składa się:

- 12 recenzowanych monografii, w tym: 3 autorskie, 1 współautorska, 8 wyborów źródeł;
- 2 rozdziały w recenzowanych pracach zbiorowych;
- 12 artykułów, w tym 11 w czasopismach naukowych, 1 w czasopiśmie ruchu harcerskiego.

Wszystkie monografie zostały opublikowane w wydawnictwach, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a przedmiotowej ustawy, natomiast artykuły (poza dwoma) zostały opublikowane w czasopismach naukowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b.

3.2.1. Podstawowe osiągnięcie naukowe

Na przedłożone do oceny osiągnięcie naukowe składa się bardzo bogaty - pod wieloma względami - dorobek publikacyjny Habilitantki. Owo bogactwo dotyczy:

- liczby publikacji – 26,
- ich form (monografie autorskie, monografia współautorska monografie stanowiące wybór źródeł, rozdziały w monografiach wieloautorskich i artykuły naukowe),
- ponad stuletniego okresu czasu, który obejmują badania (1909-2023),
- problematyki, która składa się na pedagogie skautowych i harcerskich środowisk wychowawczych.

Te ostatnie bowiem Habilitantka uczyniła przedmiotem swoich badań. Fenomen harcerskiego wychowania jest złożony, ruch harcerski pluralistyczny, a kontekst społeczno-historyczny badanego okresu - zmienny, z wieloma nagłymi zwrotami. Autorka postawiła więc przed sobą trudne zadanie.

Pracę naukową dr Katarzyny Marszałek charakteryzuje wyjątkowa konsekwencja w podejmowaniu problematyki związanej z harcerstwem. Jest ona realizowana w kontekście pedagogii tego środowiska. Była przedmiotem najpierw pracy licencjackiej, następnie doktorskiej, a aktualnie wzbogacony, rozbudowany i rozwinięty dorobek w tym zakresie został (we wniosku z dnia 19.07.2023 o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie pedagogika) wskazany przez Habilitantkę jako osiągnięcie naukowe.

Omówienie osiągnięcia naukowego rozpocznę od **monografii będących wyborami źródeł**. Gruntowna kwerenda źródeł jest wszakże punktem wyjścia do badań pedagogiczno-historycznych. Na osiągnięcie składa się osiem takich monografii. Najpierw ujęte w trzy tomy:

K. Marszałek, *Utworzenie Ogólnopolskiego Związku Harcerstwa Polskiego i czas próby (1918–1944)*, t. 1, Kraków 2014, Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

K. Marszałek, *Walka, sowietyzacja, odwilż, kryzys i upadek (1944-1988)*, t. 2, Kraków 2014, Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

K. Marszałek, *Odrodzenie ruchu harcerskiego, trudne lata demokracji (1989–2014)*, t. 3, Kraków 2014, Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

Następnie:

K. Marszałek, *Ruch harcerski w latach 1989-1999*, Kraków 2014, Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

W dalszej kolejności kolejne trzy tomy zawierające źródła dotyczące powołanego w 1989 roku Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej:

K. Marszałek, *Utworzenie i rozwój Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej (1989–1999)*, t. 1, Kraków 2017, Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

K. Marszałek, *Rozwój Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej (2001–2016)*, t. 2, Kraków 2017, Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

K. Marszałek, *Statuty, komentarze i inne dokumenty dotyczące Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego (1989–2016)*, t. 3, Kraków 2017, Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

Tę część cyklu zamyka:

K. Marszałek, *Wybór źródeł do dziejów ZHP i ZHR w latach 2017-2018*.

Prezentując niezwykle obszerny materiał źródłowy Autorka skorzystała z dostępnych periodyzacji historii harcerstwa zaproponowanych przez Olgierda Fietkiewicza i Mariana Miszczuka oraz Bogusława Śliwerskiego. Wszędzie tam, gdzie było to możliwe zestawiała dokumenty w trzech grupach: dokumentacja zjazdów, statuty, kodeksy harcerskie.

Habilitantka wykonała ogromną pracę, gruntownie, a nawet drobiazgowo przeszukując wiele różnych archiwów, zasobów bibliotecznych, baz danych, stron internetowych, a także „tropiąc” unikatowe publikacje na wyprzedażach i aukcjach internetowych, docierając nie tylko do zbiorów państwowych, lecz także prywatnych. Umożliwiła tym samym szeroki dostęp do bogactwa materiałów źródłowych. Uczyniła to z wielką starannością i skrupulatnością warsztatową. Na uznanie zasługuje fakt, że treść wielu

dokumentów wydobyła z niepamięci, inne ocalała przed zapomnieniem, a wiele jeszcze innych uchroniła przed pogażeniem w „niebycie”. Wiele z nich zachowało się wszak w złym stanie, ale wówczas Autorka – jak sama napisała – przepisywała je, podejmowała próby określania liczby brakujących w nich i/lub nieczytelnych wyrazów, natomiast te, które się do tego nadawały – skanowała (K. Marszałek, *Utworzenie Ogólnopolskiego Związku Harcerstwa Polskiego i czas próby (1918–1944)*, t. 1, op. cit., s. 20). O warsztacie Badaczki świadczy również fakt, że przy każdym źródle podaje miejsce dostępu do niego.

Za cenne uznaję, że Autorka nie pozostawia czytelnika „samego” wobec obszernego materiału, który zgromadziła. Każdy tom zawiera załączniki w postaci spisu zawartych w nim źródeł oraz inne porządkujące zestawienia, głównie o charakterze chronologicznym. Są one niezwykle pomocne dla korzystania z tego ogromnego, szczegółowego materiału przez tych, którzy prowadzą studia nad organizacjami harcerskimi. Można zatem powiedzieć, że dr Katarzyna Marszałek nie tylko udostępniła źródła, ale również uprzyścipleniła je dając szanse zainteresowanym na osobiste zapoznanie się z nimi, a na tej podstawie dokonywanie kolejnych analiz, odczytań, interpretacji. Ma to fundamentalne znaczenie dla kontynuowania i rozwoju badań nad ruchem harcerskim. Ma to też walor praktyczny, gdyż może prowokować do refleksji nad rozwojem ruchu harcerskiego, jego znaczeniem oraz przeszłością, terażniejszością i przyszłością zarówno kadry instruktorskie, jak i szeregowych członków, a także nauczycieli i wychowawców, dla których ruch harcerski może stanowić bogate źródło propozycji ideowych, organizacyjnych i metodycznych.

Przedłożone do oceny osiągnięcie naukowe współtworzą również **trzy monografie autorskie:**

K. Marszałek, *Dziedzictwo, którego nie można odrzucić: próba interpretacji wybranych źródeł z lat 1918–2015 do dziejów Związku Harcerstwa Polskiego*, Kraków 2016, Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

K. Marszałek, *Harcerska lista (nie)obecności. Analiza polskiej bibliografii harcerstwa za lata 1989–2017*, Kraków 2018, Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

K. Marszałek, *Cele wychowania harcerskiego Związku Harcerstwa Polskiego i Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. Analiza porównawcza w latach 1989-2019, w świetle wybranych dokumentów*, Bydgoszcz 2023, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego.

W pierwszej z publikacji Autorka nawiązała strukturą do tryptyku wyboru źródeł wydanych w 2014 roku, w spisie treści wyodrębniając okresy zgodnie z wcześniej już zastosowaną periodyzacją historii harcerstwa. Opracowanie, jak też sama napisała, jest kontynuacją tej serii, a zawiera materiały, które nie znalazły się we wcześniejszym wyborze. Ujęte są w kilka kategorii: pedagogia i władze stowarzyszenia; uchwały zjazdów i statut organizacji; stosunki ZHP z władzami państwowymi; oznaki/odznaki organizacyjne, hymn, zawołanie; kodeksy postępowania moralnego (s. 12). Szkoda, że Autorka – zestawiając źródła dotyczące pedagogii – w pracy nie wyjaśniła, jak pedagogię rozumie. Podobnie jak we wcześniejszych opracowaniach źródeł, kwerenda dokonana przez Autorkę jest imponująca. Lista miejsc, z których pochodzą zaprezentowane źródła jest bardzo długa. W konsekwencji w pracy został zgromadzony niezwykle bogaty materiał informacyjny. Narracja jest nie tylko bogata treściowo, ale i interesująca. Biorąc jednak pod uwagę podtytuł pracy: *Próba interpretacji wybranych źródeł z lat 1918-2015 do dziejów Związku Harcerstwa Polskiego*, wydaje się, że ta próba jest bardzo wstępna. Sprowadza się w głównej mierze do uporządkowania materiału źródłowego oraz zestawienia i porównania materiału zawartego w zgromadzonych dokumentach. Interpretacja zawartości została pozostawiona czytelnikom. Deklaracja złożona w tym względzie na początku *Wprowadzenia* (*Chciałam w ten sposób ułatwić zainteresowanym [...] własną interpretację zgromadzonych dokumentów*. s. 7) nie stanowi usprawiedliwienia. Od Badaczki o tak bogatej wiedzy i wieloletnim zaangażowaniu w ruch harcerski można by oczekiwać większej odwagi w interpretowaniu zgromadzonego materiału i pogłębionego uzasadnienia dlaczego dziedzictwa nie można (Nie warto? Nie należy?) odrzucić. Byłoby to tym bardziej interesujące, że materiał źródłowy obejmuje długi, bo niemal stuletni okres czasu, dodatkowo - okres pod wieloma względami bardzo burzliwy, złożony i trudny.

Jeśli chodzi o kolejną pozycję włączoną w ramy osiągnięcia (*Harcerska lista (nie)obecności. Analiza polskiej bibliografii harcerstwa za lata 1989–2017*, op. cit.) – intencje Autorki nie są dla mnie jasne. We *Wprowadzeniu* zostały dokonane ilościowe zestawienia liczby harcmistrzyń i harcmistrzów z uwzględnieniem płci (s. 12 i 13). Podobne zestawienia zostały poczynione co do autorek i autorów biogramów w *Harcerskim słowniku biograficznym*, a także osób, których biogramy tam opublikowano. Biorąc pod uwagę te zestawienia oraz brak akceptacji 40 Zjazdu ZHP dla uchwały o powszechnym zastosowaniu form żeńskich (s. 24) Autorka stwierdziła,

że w ZHP stosowana jest narracja męska (*również przez młode pokolenie instruktorek*) (s. 25). Nie wyjaśnia jednak wprost w czym owa męska narracja się wyraża, zatem trudno ocenić, czy stwierdzenie to jest wystarczająco uzasadnione. W części pierwszej zatytułowanej tak jak podtytuł całej pracy: *Analiza polskiej bibliografii harcerstwa za lata 1989–2017*, Habilitantka sformułowała trzy pytania, na które poszukuje odpowiedzi: *Jakie różnice występują w aktywności twórczej kobiet i mężczyzn opisujących działalność organizacji harcerskich? Jakie postacie wymienione z imienia i nazwiska bądź pseudonimu umożliwiające ich identyfikację występują w tytułach publikacji ukazujących się w latach 1989-2017? Jakie narracje występują w publikacjach ukazujących się w latach 1989-2017 i które z nich mogą stanowić blokadę dla osób podejmujących próbę opisu kulturowego dziedzictwa organizacji harcerskich?* (s. 29). Zastanawiam się, skąd pytania te zostały wywiedzione. Jakiego jest ich pochodzenie? Dlaczego mają zróżnicowany poziom uszczegółowienia? Czym są aktywność twórcza kobiet i mężczyzn opisujących działalność organizacji harcerskich, czym narracje w publikacjach, a czym blokady opisu kulturowego dziedzictwa? Wszystko to Autorka uczyniła przedmiotem swoich pytań. W mojej ocenie zestawienia liczbowe i osobowe zawarte w tej części pracy, a także imponujących rozmiarów bibliografia harcerstwa za lata 1989-2017, która składa się na drugą część tomu nie dają odpowiedzi na postawione w książce ambitne pytania. Wykonana praca – choć bez wątplenia obszerna i skrupulatna – nie jest analizą, która została zapowiedziana w podtytule książki.

W trzeciej z monografii autorskich: *Cele wychowania harcerskiego Związku Harcerstwa Polskiego i Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. Analiza porównawcza w latach 1989-2019, w świetle wybranych dokumentów* (op. cit.) Habilitantka zajęła się tym, co w pedagogice i pedagogii szczególnie ważne, czyli celami wychowania, w tym przypadku – wychowania harcerskiego. Poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o to, po co wychowuję jest, a przynajmniej powinno być punktem wyjścia każdej działalności wychowawczej. Poszukiwanie dróg dojścia do celu jest wtórne do tego, jak rozumiemy cel (choć nie wyłącznie do tego). Katarzyna Marszałek przyjęła za Ewą Palmer-Kabacińską, że idea harcerska jest zbiorem celów wychowawczych, natomiast za Kazimierzem Denkiem – klasyfikację celów jako: naczelných, ogólných, pośrednich, szczegółowych i operacyjnych (s. 7). Przed sobą postawiła trzy pytania badawcze: *Jakie naczelne i ogólne cele wychowania harcerskiego wyznaczały w swoich dokumentach ZHP i ZHR? W oparciu o jakie wartości konstruowane naczelne i ogólne*

cele wychowania harcerskiego w dokumentach ZHP i ZHR? Jakie elementy stałe, zmienne i wspólne występowały w naczelnym i ogólnym celach wychowania w dokumentach ZHP i ZHR? Odpowiedzi na te pytania poszukiwała w materiałach źródłowych, które powstały w efekcie zrealizowanych przez Autorkę gruntownych kwerend. Te źródła to pochodzące z lat 1989-2019: materiały zjazdów odnoszące się do ideologii, statuty stowarzyszeń i dokumenty ich dotyczące, harcerskie kodeksy postępowania moralnego, ich komentarze i inne pisma z nimi związane, dokumenty z dyskusji o ruchu harcerskim, stanowiska władz państwowych, kościelnych. W dwóch rozdziałach pracy: *Naczelne cele wychowania* (formułowane na podstawie dokumentów strategicznych obu organizacji, czyli statutów) i *Ogólne cele wychowania* (wyprowadzane z kodeksów norm postępowania, to jest Obietnicy i Prawa Zucha, Przymierzenia i Prawa Harcerskiego Kodeksu Wędrowniczego i Zobowiązania Instruktorskiego) prezentuje niezwykle obszerny i bogaty materiał faktograficzny w postaci zestawień i porównań zapisów zawartych w dokumentach obu organizacji, to jest ZHP i ZHR. Zestawienia wraz ze wskazaniem tego co wspólne dla obu organizacji dotyczą statutów oraz kodeksów norm postępowania. Szkoda, że Autorka nie wpisała swoich badań w szerszą dyskusję prowadzoną przez pedagogów, a dotyczącą teleologii wychowania, zwłaszcza zagrożeń związanych z intencjonalnością wychowania, która w określonych okolicznościach może prowadzić do instrumentalizacji działań, dyrektywności, utrzymania relacji władzy i podległości oraz uprzedmiotowienia. Zwracali na to uwagę na przykład Stanisław Ruciński (1981), Bogusław Śliwerski (2012) czy Alina Wróbel (2014). Byłoby to tym bardziej cenne, że ruch harcerski jest istotnym elementem środowiska wychowawczego. Z jednej strony, ma wiele do zaoferowania profesjonalnym nauczycielom i wychowawcom, szczególnie w zakresie wspierania aktywności samowychowawczej człowieka, z drugiej zaś, warto, aby był otwarty na współczesną myśl pedagogiczną. Nie mam jednak wątpliwości, że samo poznanie przez pedagogów jak przebiegają pozaszkolne procesy wychowawcze jest cenne.

Kolejny element osiągnięcia stanowią: **monografia współautorska i rozdziały w monografiach wieloautorskich.**

Dwa opracowania zaliczone do cyklu związane są z harcerską kulturą śmiechu (P. Grzybowski, K. Marszałek, *Harcerska kultura śmiechu w Polsce. O śmiechu i nie tylko w harcerskim Prawie, edukacji, służbie i twórczości*, Kraków 2022, Oficyna Wydawnicza „Impuls” i K. Marszałek, *Harcierz jest zawsze pogodny?*

w: P. Grzybowski, K. Marszałek (red.), *Kultura śmiechu a edukacja*, Kraków 2023, Oficyna Wydawnicza „Impuls”). Co do pierwszej publikacji, dostrzegam niespójność związaną z jednej strony - z włączeniem jej do osiągnięcia naukowego, określeniem badań jako pionierskie (s. 18), w których przyjęto schemat badań historycznych w rozumieniu Krzysztofa Rubachy (s. 17), a z drugiej strony – z dwukrotnym stwierdzeniem we *Wprowadzeniu*, iż publikacja ma formę eseju popularnonaukowego (s. 16 i 19). Również i w mojej ocenie publikacja ma taki charakter. Choć w rozdziale: *Harcerski śmiech w świetle wywiadu Harcerskiego Instytutu Badawczego ZHP „Śmiech w harcerskiej edukacji i służbie”* zaprezentowane zostały wyniki uzyskane przy zastosowaniu kwestionariusza wywiadu, to jednak nie został ujawniony warsztat badawczy, a całość ma charakter bardzo przyczynkarski, czy jak napisała Autorka – ilustracyjny (s. 48). Zbliżony w charakterze jest drugi tekst: *Harcerz jest zawsze pogodny?* (op. cit). Jakkolwiek tytułowy zapis Prawa Harcerskiego wymagający bycia zawsze pogodnym okazał się dla uczestników badań zarówno jednym z najtrudniejszych, jak i wymagających zmiany, to jednak Autorka nie podjęła głębszych interpretacji, na przykład w kontekście wychowania oraz problematyki antropologicznej czy psychologicznej.

Ostatni z włączonych do cyklu podrozdziałów: *ZHP jako stowarzyszenie wychowujące obywateli Polski w latach 1918-1939, 1945-1959 i 1956-1989*, w: E. Fogelzang-Adler i J. Wojtycz (red.), *Udział harcerstwa w odzyskaniu i zachowaniu niepodległości Polski na przestrzeni dziejów*, Kraków 2016, Komisja Historyczna ZHP Chorągwi Krakowskiej, dotyczy wychowania obywatelskiego realizowanego ZHP do czasu transformacji ustrojowej w Polsce w 1989 roku. Autorka wyodrębniła dwie stałe role: obywatela i bojownika/żołnierza, jednak nie poddała uzyskanych wyników, w tym stwierdzonych przemian, pogłębionej analizie, choćby w kontekście przeobrażeń polityczno-społeczno-gospodarczych w Polsce.

Do osiągnięcia będącego przedmiotem oceny Habilitantka włączyła również dwanaście **artykułów naukowych**. Wszystkie zostały opublikowane w czasopiśmie polskich. W większości są to czasopisma o ugruntowanym, wysokim statusie wśród polskich naukowców. Mają zasięg ogólnopolski. Trzy teksty opublikowane w „Studiach z Teorii Wychowania” zawierają zestawienia prac doktorskich i habilitacyjnych (nr 2, 2016 i 3, 2016) oraz prac naukowych i popularno-naukowych napisanych przez osoby ze stopniem doktora habilitowanego (nr 1, 2017) w latach 1969-2016 na temat

organizacji harcerskich. Mają one charakter bibliografii tematycznej i w takim też dziale czasopisma zostały umieszczone.

Charakter pozostałych tekstów można określić jako przeglądowy. Szczególną uwagę zwróciłam na tekst: K. Marszałek, *Pedagogie stowarzyszeń zwykłych harcerskich i skautowych w świetle ewidencji stowarzyszeń zwykłych. Raport z badań*, „Przegląd Pedagogiczny” 2019, nr 1. W tytule pojawiają się bowiem pedagogie stowarzyszeń skautowych i harcerskich, tytułowe również dla przedłożonego do oceny osiągnięcia. W tekście nie znajduję autorskiego podejścia do przedmiotu badań, co byłoby niezwykle ciekawe, a z perspektywy osiągnięcia - potrzebne. Autorka pokrótce sprawozdaje ujęcie Teresy Hejnickiej-Bezwińskiej i Bogusława Śliwerskiego (s. 139) i raportuje wyniki swoich badań.

3.2.2. Ocena osiągnięcia jako wkładu w rozwój dyscypliny

Kryterium warunkującym nadanie stopnia doktora habilitowanego jest posiadanie osiągnięcia naukowego stanowiącego znaczny wkład w rozwój dyscypliny. Znaczny wkład w rozwój dyscypliny wnoszą prace, które opisują i wyjaśniają badany wycinek rzeczywistości społecznej w sposób autorski, twórczy. Nie mam wątpliwości, że prace Pani Doktor Katarzyny Marszałek opisują - i to w sposób niezwykle dokładny – naukowo interesujący i wartościowy obszar - rzeczywistość ruchu harcerskiego w Polsce. W mniejszym stopniu wyjaśniają tę rzeczywistość. Autorka stosuje głównie podejście rekonstrukcyjne i porządkujące, które obiektywizuje się w poszukiwaniu, gromadzeniu, ewidencjonowaniu, prezentowaniu, porządkowaniu i zestawianiu danych. Czyni to skrupulatnie, z dużą precyzją, czasem wręcz drobiazgowością. Jawi się jako znawczyni i wnikliwa badaczka, która bardzo dobrze poznała warsztat badawczy historii wychowania i sprawnie oraz z ogromną pasją poznawczą posługuje się jego narzędziami. W efekcie swojej pracy nie tylko zgromadziła imponujący materiał źródłowy, lecz także ocaliła wiele źródeł. Można powiedzieć, że stworzyła „bibliotekę” wyboru źródeł do dziejów ZHP i ZHR. Otworzyła tym samym dostęp do źródeł dotąd rozproszonych i/lub niedostępnych, umożliwiając dalsze eksploracje kolejnym badaczom zainteresowanym problematyką. Drugie wydania trzech spośród opracowanych wyborów źródeł świadczą o dużym zapotrzebowaniu na nie. Rola historii i znaczenia pamięci dla całościowego uchwycenia znaczeń rozpoznawanych zjawisk i poszukiwania odpowiedzi na istotne problemy poznawcze jest nie do przecenienia. Astrid Erll (2020) używając określenia: kultura pamięci, pokazuje jej

niezastępowalne znaczenie dla funkcjonowania kultury i społeczeństwa. W tym sensie wkład Habilitantki w rozwój dyscypliny jest – w mojej ocenie - niezaprzeczalny. Szkoda, że Dr Katarzyna Marszałek w pracy badawczej zachowuje bardzo dużą ostrożność. W niewielkim stopniu problematyzuje prezentowane zagadnienia, rzadko wskazuje napięcia między rekonstruowanymi zjawiskami, w niewielkim stopniu odnosi je do złożonego, dynamicznego, pokomplikowanego kontekstu, a przecież ujawniana w publikacjach ogromna wiedza Autorki stwarza duże możliwości dla odważnego stawiania pytań, dokonywania interpretacji i formułowania wniosków. Można się spodziewać, że po uzyskaniu naukowej samodzielności Badaczka z większą odwagą będzie wychodziła „poza dostarczone informacje” i bardziej śmiało będzie mówić „własnym głosem”. Na tym etapie wkład w rozwój dyscypliny przedstawionego do oceny osiągnięcia uznaję za spełniający kryterium nadania stopnia doktora habilitowanego.

4. Wykazywanie się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

Pani dr Katarzyna Marszałek była zatrudniona w kilku jednostkach naukowych prowadząc równocześnie aktywność naukową.

4.1. Aktywność publikacyjna

Aktywność publikacyjna Habilitantki – inna niż wykazana jako osiągnięcie - jest liczebnie bardzo obszerna. Obejmuje monografie autorskie, współautorskie, rozdziały w monografiach wieloautorskich oraz artykuły w czasopismach. Poza nielicznymi wyjątkami, są to wydawnictwa krajowe o ogólnopolskim zasięgu. Problematyka tekstów jest szeroka. Lokuje się w kilku subdyscyplinach: teorii wychowania, pedagogice rodziny, pedagogice opiekuńczo-wychowawczej i pedagogice szkoły wyższej.

4.2. Wystąpienia na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych

Aktywność konferencyjna Habilitantki jest intensywna. Po uzyskaniu stopnia doktora (w latach 2009-2023) wykazała dwadzieścia sześć wystąpień konferencyjnych. Wszystkie konferencje odbywały się w Polsce. Trzy z nich miały status międzynarodowych, pozostałe zaś były ogólnopolskie.

4.3. Udział w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych

Habilitantka wykazała zaangażowanie w pracę komitetów organizacyjnych jako sekretarz, przewodnicząca i członkini – pięciokrotnie. Konferencje miały charakter ogólnopolski.

4.4. Uczestnictwo w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych

Habilitantka wykazała uczestnictwo w czterech projektach. Dwa z nich były finansowane ze środków krajowych, a dwa – ze środków europejskich.

4.5. Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych

Habilitantka wykazała członkostwo we Włocławskim Towarzystwie Naukowym w latach 2006-20019.

4.6. Odbyte staże w instytucjach naukowych

W roku akademickim 2021/2022 Habilitantka odbyła staż naukowy w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu pod opieką naukową prof. dr hab. Krzysztofa Rubachy. Czas trwania stażu nie został wskazany. Podane zostały zrealizowane zadania, to jest: konsultacje metodologiczne, konsultacje w sprawie działalności czasopisma naukowego, udział w zajęciach dydaktycznych i prowadzenie zajęć dydaktycznych.

4.7. Członkostwo w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

Dr Katarzyna Marszałek jest sekretarzem redakcji, redaktorem tematycznym i technicznym „Przeglądu Pedagogicznego” wydawanego staraniem Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

4.8. Recenzowanie prac naukowych, w szczególności publikowanych w czasopismach międzynarodowych

Jako recenzentka, Habilitantka współpracowała z redakcjami trzech czasopism: „Parezja”, przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN, „Zeszyty Naukowe” PWSZ we Włocławku, „Toruńskie Studia Bibliologiczne” wydawane przez UMK w Toruniu.

4.9. Uczestnictwo w programach europejskich, innych programach międzynarodowych i w zespołach badawczych, realizujących projekty

Habilitantka uczestniczyła w programie Erasmus. Odbyła wizytę studyjną na Łotwę, a także sprawowała opiekę merytoryczną nad gościem z zagranicy podczas wizyty w UKW w Bydgoszczy.

4.10. Uczestnictwo w zespołach badawczych realizujących projekty inne niż konkursowe

Habilitantka wykazała udział w pięciu takich projektach, w tym w jednym z partnerem zagranicznym. Związane one były z jakością kształcenia (m.in. umiędzynarodowienie, praktyki studenckie).

4.11. Uczestnictwo w zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań, wnioski o przyznanie nagród naukowych, wnioski w innych konkursach mających charakter naukowy lub dydaktyczny

Brak działań dr Marszałek w tym zakresie.

4.12. Ocena istotności aktywności naukowej

Podoktorski dorobek publikacyjny Habilitantki jest liczebnie pokaźny, a tematycznie szeroki. Jest rozpoznawalny w kraju, o czym świadczą choćby miejsca opublikowania prac. Mało jest publikacji o zasięgu szerszym niż krajowy. Szanse na to dają publikacje w językach obcych. Jedna taka praca została wskazana tylko w osiągnięciu. Aktywność konferencyjna Dr Marszałek również jest bogata. Habilitantka wykazała wygłoszenie wystąpień w wielu ośrodkach naukowych w kraju. I w tym zakresie brakuje aktywności konferencyjnej międzynarodowej poza granicami kraju. Habilitantka ma doświadczenia w realizacji projektów, w tym z partnerami zagranicznymi. Biorąc powyższe pod uwagę, w mojej ocenie, aktywność naukową Dr Katarzyny Marszałek można określić jako istotną.

5. Współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym

5.1 Ekspertyzy lub inne opracowania wykonane na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców

Habilitantka wykazała wykonanie 6 ekspertyz. Zostały one przygotowane na potrzeby Związku Harcerstwa Polskiego i uczelni wyższych.

5.2 Udział w zespołach eksperckich lub konkursowych

Pani dr Katarzyna Marszałek była kilkakrotnie powoływana do zespołów eksperckich, przede wszystkim działających na potrzeby ZHP i Urzędu Miasta Bydgoszcz.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę

Dorobek Habilitantki w zakresie dydaktycznym, organizacyjnym i popularyzacji nauki jest bardzo bogaty. Prowadziła zajęcia dydaktyczne i promowała prace dyplomowe na studiach I stopnia, II stopnia i podyplomowych. Wykaz działań promujących naukę jest imponujący. Za swoją działalność była wielokrotnie nagradzana nagrodami Rektora UKW za osiągnięcia naukowe i za działalność organizacyjną. Otrzymała również nagrody za publikacje w konkursie im. hm. Olgierda Fietkiewicza. Uzyskała odznaczenia za zasługi dla ZHP oraz Medal Stulecia Odzyskanej Niepodległości.

7. Dane naukometryczne

Impact Factor: 0

Liczba cytowań publikacji wnioskodawczynie: Google Scholar – 27, Web of Science - 0

Indeks Hirscha – 3

Wniosek końcowy

Po dokonaniu wnikliwej analizy osiągnięcia naukowego Pani Doktor Katarzyny Marszałek oraz jej aktywności naukowej stwierdzam, że przedłożone do oceny osiągnięcie wnosi znaczny wkład w rozwój pedagogiki. Stwierdzam też, że aktywność naukową Habilitantki można uznać za istotną. Dorobek naukowy spełnia zatem wymogi określone w art. 219 ust. 1, pkt 1, 2 i 3 USTAWY z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.). W związku z tym popieram wniosek dr Katarzyny Marszałek o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

Szczecin, 12.01.2024